

74. Dunaszekcső, Gál-hegy**(KÖH 73261)****(Baranya megye) Ró**

A korábban feltételezett római örutorony meglétét a 2011-ben végzett feltárásunkkor a kutatóárrakkal hitelesíteni nem tudtuk. A meszes habarcs, a kövek, a tegulák, az omladékréteg és a vízelvezetőárrkok egy római épületre utalnak, mely az előkerült pénzkek alapján (Caracallától Valeria Galeriáig) a 3. században állt itt és a 4. század elején teljesen elplanirozták. A lelőhely datálását az előkerült tárgyi leletek (sigillata-utánzatok, házi kerámia, térdfibula, üvegek stb.) megerősítik. A vízelvezetőárrkoknak csak a legalsó része maradt meg, a feltételezhető falalapokból pedig semmi, ill. a ház pusztulását jelző esetleges égésnyomok sem jelentkeztek. Mindez arra utal, hogy a Gál-hegy platója a római kori felszínnel együtt az évszázadok során nagymértékben erodálódott. Az omladékréteg az előkerült verem betöltésében is látszott, így a verem korábbi, mint az építmény lebontása, valószínűleg a római építménnyel egykorú.

GÁBOR OLIVÉR

75. Dunaszentgyörgy, Proletár-dűlő**(6-os út 119 kmsz)****(KÖH 57709)****(Tolna megye) U, R, B, V, LT, Ró**

A Paks–Fadd új gázvezeték létesítését megelőzően a főút Ny-i oldalán 2011. március 20. és május 15. között a Proletár-dűlőben a kijelölt nyomvonalszakaszon 2 m szélességben (a megfigyelt régészeti objektumoknál a szükséges mértékű rábontásokkal) összesen 114 objektumot (gödröt, házat, sirt stb.) bontottunk ki. Közöttük az újkőkorból vonaldíszes telep gödrei és árkai, valamint lengyeli temető sírjai kerültek elő. A rézkorból egyetlen késő badeni sírt, míg a kora vaskorból egy településhez tartozó házak, gödrök sorát figyeltük meg. A kelta telepen szokatlan jelenség volt a házak hossz tengelyében elhelyezett oszlophelyek mellett a belső térben megfigyelt talpgerendák lenyomata. A korábban a 6-os sz. főút bővítésekor a 119. km-szelvényben megfigyelt 2–3. századi teleprészlet objektumai és a késő római örutoronyhoz tartozó árkok folytatása jó lehetőséget adott a régi és az újabb feltárt területek illesztésére is.

SZABÓ GÉZA

76. Dunaújváros, Szalki-sziget**(KÖH 24542)****(Fejér megye) Ró?, Kö?**

A Dunaújvárosi Ipari Búvárok vezetőjétől értesítés érkezett, hogy a Duna alacsony vízállása mellett romok látszanak a Szalki-sziget feletti zátony csúcsánál a Duna medrében, a part közelében.

A 2011. november 22-i szemle során a sziget felett kialakított párhuzammű É-i végénél egy kis öblöt találtunk. A sodor felőli oldalán az örvénylő vízből kő- és tégladarabok bukkantak felszínre. A területet hajóról szonárral, a sekély vízben pedig száraz búvárruhában gyalogolva felderítettük.

A szemle során megállapítottuk, hogy a víz alatti romterület

alapvetően 5 törmelék-kúpból áll. Az É-i (sodor felőli) oldalon 3 halom, D-ebbre 2 másik halom látható. A „halmok” kőből és téglatöredékekből állnak, térségükben további omladékok látszanak a víz alatt, különösen a K-i (tehát sodrás felőli) oldalon. A téglák között néhány egyértelműen római kori darabot azonosítottunk. A halmok mellett néhány sötét színű (tölgy)-gerenda is hever. A törmelék-halmoktól Ny-ra két hosszúság, „szivar alakú” kiemelkedés található. A parthoz közelebbi kb. 7–7,5×28 m a romokhoz közelebbi ca. 8×32 m. Mindkettő kb. 0,5 m-rel emelkedik a mederfenék átlagos szintje fölé. Tetejük lapos, oldaluk meredeken lejt. A kiemelkedéseket részben sóder borítja, de anyagukban kövek, tégladarabok söt faelemek is vannak. A téglanyagban sikerült római kori tegula-töredéket azonosítanunk. Mindkét kiemelkedésben találtunk a hossz tengelyre merőlegesen elhelyezkedő tölgyfagerendákat. A gerendák egyértelműen faragottak. Az egyik végében egy kb. 15 cm átmérőjű lyuk is látható. Több gerendának is egyenes vége van, felszínük egyenletesen eldolgzott. A parthoz közelebbi kiemelkedés K-i oldalán a gerendák végére merőlegesen egy deszka, avagy palló felső éle rajzolódik ki. A megfigyelések alapján a szivar alakú kiemelkedések eredetileg kő-fa szerkezetű építmények lehettek, kb. 7 m-es szélességgel, 30 m-es hosszúsággal. Keresztirányban gerendák merevítették, szélüket deszkák/pallók tartották. A szerkezetet kő és téglatörmelék töltötte ki. Megjelenésüket tekintve a két kiemelkedés pillérre, vagy rakpartra emlékeztet. Az omladékhalmokhoz való viszonyuk alapján valószínűsíthető, hogy a romterülethez kapcsolódtak. Feltételezhetően eredetileg is vízben álltak. Funkciójuk lehetett a bevezető híd tartása, az egykori épület kikötőjeként való funkcionálás.

Kerámiát, vagy más keltező értékű leletanyagot a szemlén nem találtunk. A területre lokalizálják a Szent Panteleron kolostort. A szigetre feltételezett római erődítés nincs egyértelmű bizonyítékokkal alátámasztva (a középkorban jól ismert a római építőanyag újra felhasználása). A két „pillérben” másodlagosan felhasznált római kori épületanyag arra utal, hogy a két kiemelkedés inkább a középkori kolostorhoz kapcsolódott.

Szemlénk bizonyította, hogy a 20. század eleji robbantás, majd a későbbi kotrások nagy pusztítást végeztek, mégis napjainkig megmaradt a lelőhely egy része, illetve ahhoz kapcsolódóan korábban nem dokumentált, jó állapotú részlete is (a „pillérek”). A lelőhelyet a víz és a zajló jég veszélyezteti.

TÓTH JÁNOS ATTILA

77. Dusnok, Borsóhát, volt TSz major**(KÖH 50435)****(Bács-Kiskun megye) U, R, B, V, Sza, A, Á**

Dusnok településtől D-re, a Borsóhát nevű határrészen öntözőrendszer építésének munkálatait terveztek, amely több mint 400 m hosszan az ismert lelőhely területén húzódott. A 2011. április 21-én megkezdett megfigyelés során régészeti jelenségek kerültek elő az 1 m széles nyomvonalon, így a munkálatokat leállítottuk.

Maga e lelőhely igen nagy kiterjedésű, a felszínen intenzív nyomokkal jelentkezett, ami a korábban markánsan kiemelkedő dombhát folyamatos pusztulására utal.